

**Erasmi a Chokier Tractatus absolutissimus de
iurisdictione ordinarii in exemptos, deque illorum
exemptione ab ordinaria iurisdictione**

Mvltis Pontificvm Decretis, Et SS. Congregationis ... Cardinalium
Declarationibus illustratus ; omnibus in iudicio Civili & foro Ecclesiastico
versantibus perquam utilis ac necessarius ; in duos tomos ab ipso Auctore
distinctus

Chokier, Érasme de
Coloniae Agrippinae, 1684

2. Legatus an Jurisdictionem habeat in Exemptos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61886](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61886)

copius 9. quest. 3. Borgas. tract. de irregularit. parte 6. quest. 2. fol. 152. Vanius d. n. 108. locus enim exemptus, & locus extra diocesim sive territorium iudicantur à patri. Martin. Land. tract. de privileg. qu. 60. vol. tract. 2. fol. 287.

- 7 Similiter Episcopus in locis exemptis, nisi invitatus, mitra uti non potest, cap. Episcopi 7. quest. 1. D. D. cap. ex inarum de usu pallii Laudensi. Clem. quatuor de foro compet. 8 gloss. Clem. fin. de privileg. Brixien. in repert. verb. Episcopus. Nec quoque generaliter, lic disponente Concilio Trident. Pontificali exercere. Conc. Trident. sess. 6. cap. 5. de Refor. sess. 14. cap. 2. Quæ tamen de Episcopo dixi, ut quovis loco suæ diocesis sedere possit, restringenda sunt in ejus vicario sive officiali, cui tribunal seu judicialis locus est constitutus, isti enim loco ad reddendum jura ascriptus est. Zasius hinc pluribus ff. de iust. & iure. Brecheus l. Provinciales ff. de verb. signif. Calvinus in lexico juris verbo diocesanus. Quod temperandum est, nisi officialis sit in comitatu Episcopi, tum enim ibi jura reddet, ubi cum Episcopo reperitur. Zas. Brecheus jam citati. Secundo, restringit Vanius, nisi Officiali ex aliqua rationabili causa se ad alium locum decentem transferre visum fuerit. Alberic. l. cum sententiam C. de sent. & li. C. de sentent. ex brevi. Spec. de sententia §. Iusta. vers. Quid si pronunciat in alia turri. Vanius de nulli. ex defectu iud. ordinarii n. 11. vers. nisi ex aliqua. Quæ autem censenda sit rationabilis, & à quo pendet ex iis quæ alibi affatim notantur per Doctores. Menoch. de arbit. iudic. casu 421.

Tertio, restringendum est in ordinario, qui è sua diocesi expulsius est. Is enim in aliena diocesi petita licet non obtentâ licentiâ subditis suis Iurisdictionem administrare poterit, Clem. unica de foro compet. Greg. Sarrus in thes. Theol. moral. lib. 2. cap. 21. n. 28. in fin. Denique traditum est, quod Episcopus certis in casibus iurisdictionem habens in loca exempta, potest in illis officialem deputare, Rot. Noviss. decis. 145. n. 2. part. 2. & latius decis. 796. per rot. part. 1.

Q U Æ S T I O II.

Legatiam iurisdictionem habeant in exemptos?

S U M M A R I U M.

1. Legati alii sunt missi, alii nati, alii laterales.	causis appellationum ad Papam interpositarum.
2. Quid si Pontifex mittat legatum nudum cum potestate legati à latere.	5. Solum Cardinales proprie sunt legati à latere.
3. Eiusmodi facultas est partim ordinaria, partim extraordinaria.	6. De stylo curi clausula cum potestate, &c. solet adijci.
4. Eiusmodi legatus cognoscere potest de	7. Solum legati à latere iurisdictionem habent in exemptos.

videbitur affirmative respondendum, quid enim interest an Proconsul, an Proconsulari dignitate quis legeretur. l. 1. ff. de Tutorib. & Curatorib. datis ab his, Wamensis Conf. 42. num. 3. de off. legati pari. 1. Parisius Conf. 17. num. 3. & seqq. vol. 4. In omni enim concessione seu dispositione nihil debet esse abundans, nihil superfluum, quod esset si hæc clausula non conferret Legato omnimodam legati de latere potestatem, cum id importat vis, energia, & illius intelligentia, quæ superflua esse non debet, sed aliquid operari. Socinus Regula 440. & seqq. per l. si quando ff. de iureiurand. & l. vulgata Bonr. de potest. legati à latere nu. 68. & 69. vol. tract. 1. 4. fol. 174. in eaque sententia videtur residere Navarr. in cap. cum contingat Remed. 5. num. 2. de reser. tom. 2. dum de

3 Reverendissimo Aloisio Lipomano sic loquitur: Paria sunt quem esse Legatum Cardinale, & Legatum à latere, ac Legatum cum potestate legati à latere, ut pulchre determinavit Decius conf. 149. col. fin. & facit l. in testamento ff. de cond. & demonstr. addens eiusmodi facultatem partim esse ordinariam, partim extraordinariam, exorbitantes enim quædam clausulæ faciunt eiusmodi Legatum majorem ordinario Legato, Abb. cap. cæterum col. 5. de iudic. gloss. & Card. Clem. 2. de offic. ord. Unde (inquit) eiusmodi Legatus potest cognoscere de causis appellationum ad Papam interpositarum. Ita Navarrus. Cujus sententiam amplectitur & DD. auctoritatibus comprobatur Wamensis d. num. 3. Iacobus Philippus Portius conf. 28. num. 6. Paris. conf. 17. num. 3. vol. 4. Fran. Marcus dec. 135. part. 1. Adæquatus enim censetur eodem jure, quo is cui adæquatur. Paris. d. num. 3. & seqq. ubi late id ostendit. At vero è contra solum Cardinales Legatos esse à latere tradiderunt alii. Gomez ad reg. Cancel. de refir. resig. quest. 3. post pr. Spec. de leg. §. sequitur num. 1. & 2. glo. d. cap. 1. ubi Franc. num. 3. de off. Leg. in 6. Abb. c. 1. num. 8. extra eod. glo. cap. excommunicatus super verb. commissam vers. sed quos dicemus de latere Papæ missos eod. tit. ubi Innocent. & DD. Boer. de potest. Leg. à latere num. 12. Concessio enim facta Cardinalibus Legatis à latere, non extenditur ad alios Legatos de latere creatos non Cardinales. DD. cap. 1. qui clerici, vel vocentes. Roch. tract. de consuetud. num. 323. Nec (inquiunt) idcirco vana erit atque superflua clausula, cum potestate Legati à latere, Quippe quod ea stylo curiæ Romanæ consueverit adjici mandatis Legatorum, qui simbriam vestimenti Papæ tetigerunt, seu qui ab eo mandatum vivæ vocis oraculo receperunt, Gomez d. quest. 3. Spec. d. §. sequitur in pr. gloss. d. vers. sed quos dicemus. Hostiens. in summa de legato post pr. Id quod ita inolevit propter reverentiam sanctæ Sedis, cui meritis honor exhiberi non potest. Hanc ob causam solet Episcopis qui à curia redeunt ob honorem Pontificis quem tetigerunt & osculati sunt, processionaliter obvari. cap. cum olim essemus de privileg. Spec. d. §. sequitur post pr. His præmissis concludendum videtur, Legatos à latere potestatem & jurisdictionem habere in Exemptos. tex. cap. veniens ubi Franc. de verb. signif. in 6. cap. si Abbatem de elect. in 6. Abb. cap. cum venerabilis num. 3. in fin. cum Apost. de consuet. Felin. cap. grave m. 3. de offic. ord. Abb. cap. 1. num. 8. extra de offic. leg. Rom.

Rom. conf. 398. Villadiego tract. de legato part. 1. quest. 8. n. 20. late Parisius conf. 18. nu. 13. & seqq. par. 4. adeo quod Papa, si opinio Joannis Andree vera est, ab ejusmodi Legatis à latere eximere non possit, in cap. 1. col. 3. circa med. de privileg. in 6. allegat. cap. 1. de verb. signif. in 6. seu quod verisimilius est, si ab eis eximeret, ejusmodi exemptio surrepticia præsumeretur & de falsitate suspecta, ac per inadvertentiam officialium Cur. Rom. obtenta. Abb. c. cum instantia n. 6. de censib. Card. Clem. 1. oppos. 3. eod. tit. Spec. tit. de legato §. superest. vers. sed nunquid nu. 13. ubi id disputat per plures rationes. Quia ut inquit Joannes Monachus, Papa eximendo à jurisdictione cujuslibet ordinarii, non videtur eximere à potestate Legati de latere. Navar. de datis, & promissis pro justitia notab. 4. num. 10. vers. secundo per ea que.

Ratio prima est, quia cognoscere de causis exemptorum est de reservatis Papæ, reservata autem indigent speciali mentione, quæ nisi expressim fiat, non comprehenduntur sub generali commissione seu mandato legatorum. Fel. ca. grave n. 3. vers. primo de offic. ordin. ca. quoad translationem ubi glo. & DD. de offic. leg. Spec. de legato §. superest n. 13. vers. sed nunquid sub finem. Secunda, quia singulare est & speciale quod Legatus à latere habeat jurisdictionem in exemptos. d. c. veniens d. c. si Abbatem Abb. Spec. & DD. supra citati, ergo in aliis legatis secus est, l. in singulare ff. de legibus. Fel. d. ca. grave n. 3. vers. secundo. Tertia quia Generalis commissio Papæ non extenditur ad majora expressis, seu ad ea quæ speciali nota & favore digna sunt. cap. sedes de re-script. d. ca. quoad Fel. d. n. 3. vers. sed quia mens Papæ. Exempti autem sunt eximii, & præcipua nota digni. cap. per tuas de majorib. & obed. ubi DD. cap. ut Apostolica ubi Franc. n. 3. de privileg. in 6. Coiteius de Synodo Episcopi part. 3. n. 17.

Confirmatur primò, quia Legati nudi non conferunt beneficia Exempta, sed Legati à latere. dixi infra lib. 4. quest. 26.

Confirmatur 2. quia generali mentione Clericorum non comprehenduntur exempti, prout nec appellatione beneficiorum, veniunt beneficia Exempta. d. ca. grave cap. si propter de refer. in 6. cap. ex parte de privileg. Clem. si de beneficio ubi Card. de præbend. quod eò verius est, quòd fit majus periculum, ne dispositione generali privilegium Exemptionis aut alteretur aut revocetur. cap. 1. de cons. in 6. Henricus Ferendat. in addit. ad Anton. Milis. Privilegio speciali (inquit) nunquam derogatur per legem generalem, nisi de illo fiat mentio, dixi supra lib. 1. cap. 9. per tot.

Postrema, quia Exemptio simpliciter concessa eximit ab omni ordinario, excepto Papa seu S. Sede cujus protectioni seu jurisdictioni Exempti subiiciuntur. Fel. d. ca. grave n. 3. Atqui soli Legati à latere, non autem alii veniunt appellatione sanctæ Sedis. Barbatus cap. actum col. 5. de solut. conf. 12. Incip. difficile est vol. 3. Franc. d. ca. si Abbatem n. 4. cum addit. de elect. in 6. utpote qui sint de substantia S. Sedis, seu quod censeantur pars corporis Papæ. Boer. tract. de potest. legati à latere n. 3. & seqq.

Unde

S

- 15 Unde Felinus reprehendit Abbatem censentem simpliciter Papæ delegatum habere jurisdictionem in Exemptos, ex eo quod is Papam repræsentet, geratque hæc in parte vices Papæ, subvertitur enim ejus opinio partim rationibus quas jam attulit, partim eis, quas adfert Felinus jam allegatus *d. cap. grave num. 3. per totum de officio ordinarii.*
- 16 Idque nisi jurisdictione in Exemptos speciali commissione Legato fuerit delegata, *text. cap. si Abbatem in fine de elect. in 6. d. cap. grave. Spec. d. §. sequitur n. 1. vers. sed nunc quid in verbis nisi hoc in suis privilegiis specialiter sit expressum. Rom. cons. 98. & 400. In cap. in casu quo queritur nunquid col. 2. vers. cum etiam videamus.*
- 17 Quo fit, ut istius dijudicatio pendeat ex inspectione rescripti, aut mandati, seu ex commissione, aut facultatibus legati, *cap. fin. de usu pallii. Spec. d. n. 13. Boerius de potest. Legati à latere, n. 28. cap. parò de privilegiis text. cap. excommunicatis in fine de officio Legati. Spec. d. tit. de legato §. nunc ostendendum n. 25. in fine vers. legatur igitur.*
- 18 Dubium autem se offert, in casibus quibus Ordinarius à jure habet delegatam jurisdictionem in Exemptos, utrum simplex legatus cum eo concurrat, seu an ejusmodi in casibus legatus jurisdictionem habeat in Exemptos? ejusmodi casus sunt quamplurimi, quos tum ex jure, tum ex Concil. Trid. proprio capite referemus *infra cap. 45* Cui dubio, Lopus negative respondet, cui eodem loco assentior conceptis verbis Cardinalis. *Clement. cum ex eo n. 3. & finali de sentent. excommunicat.* idque à ratione & auctoritate tantum cap. studuisti de officio legati, quo Ordinarius in causa sibi specialiter commissa dicitur major esse Legato, cui ideo Legatus se immiscere non potest, quod confirmari posse videtur ex eo, quod Legati potestas sit extraordinaria, & proinde restringenda, teste Guymet. *ad pragmat. sanctionem tit. de collationibus §. & quia in glo. verb. formam:* at verò jurisdictione ordinarii perquam favorabilis. *Dixi lata lib. 1. c. 4. n. 18. & 19. latè Marant. de ord. jud. part. 4. diss. 5. n. 29. 34. 36. ubi probat jurisdictionem delegati esse odiosam.*
- 19 Pro affirmativa autem opinione, videtur esse hæc ratio, quod ejusmodi Legatus concurrat in sua provincia cum omni Prælato ac Ordinatio in omnibus causis, quippe quod is sit etiam in sua provincia Ordinarius, *Spec. de legato §. nunc ostendendum n. 54. vers. nam & ipse Abbas cap. 1. numer. 3. de officio legat. Anchar. cons. 131. cap. 2. ubi DD. de offic. leg. in 6.* Nec obstat ratio & auctoritas allegati cap. studuisti. Quia illud non procedit in ordinario seu delegato ad universitatem causarum, ejusmodi est Ordinarius in prædictis & similibus per multis casibus, teste glossa quam approbat Gondisalvus de Villadiego *tract. de legato part. 1. quasf. 8. numer. 21. text. & glo. cap. per hoc de hæreticis in sexto.* Quem tamen impugnat Jo. de Selua, censens quod legatus introumittere se non possit de his quæ Episcopus habet ex delegatione juris: licet enim Legatus omnia possit, quæ Ordinarius, id tamen solum intelligendum est de his quæ Episcopus seu Ordinarius potest de jure

Jure suo ordinario & proprio, non autem extendendum est ad ea quæ Episcopus potest jure delegationis, aut aliquo alio jure speciali, *Jo. de Seta trad. de Beneficio part. 3. quest. 66. n. 9. 10. & seqq. allegat. Innocent. Clem. cum ex eo de sentent. excommunic. Ideo eodem loco eodem concludit, quod legatus beneficia conferre non possit quæ ad Episcopi collationem spectant jure speciali sive delegato, cum isto in casu major & excellentior sit ipso Legato per cap. studuisti de offic. leg. cap. sane de offic. deleg. glo. Clem. si de beneficio verbo si ad nos in fine de prebendis.*

Ab eadem profertur ratione emanant quæ alibi fusè traduntur, utrum capitulum sede vacante succedat Episcopo in jurisdictione à jure vel ab homine delegata, id quod nos alibi attigimus, satis sit lectori locum indigetasse, videatur *Jo. Francisc. tract. de potest. cap. sede vacante par. I. quest. 7. & TO. v. infra lib. 4. cap. 24.*

QUESTIO III.

In impetratione rescripti contra Exemptum, an faciendâ sit mentio Exemptionis.

SUMMARIUM.

1. In impetratione rescripti narrandum privilegium.	7. Opinio negativa.
2. Rescriptum vitiatur silentio qualitatis.	8. Praxis lucerna juris.
3. Gratia secunda facere debet mentionem Prioris.	9. Stylus habet vim legis.
4. Narranda omnia quæ Principem movere possent.	10. De stylo narranda est Exemptio.
5. Papa difficiliter contra Exemptos delegat ordinarium.	11. Etiam si rescriptum haberet clausulas universales.
6. Rescriptum tacito privilegio fori non	12. Generali sermone non comprehenduntur Exempti.
	13. Quid si narretur Exemptus, qui non est.

Hæc questio, dubio scribentium Marte à Doctoribus tractatur: pro illius autem affirmativa sunt variæ rationes. Imprimis enim in impetratione rescripti exprimenda est & narranda conditio personæ privilegiatæ, contra quam rescriptum impetratur, v.g. quod sit persona privilegiata, miserabilis, scholaris, Doctor &c. alioquin enim vitio surreptionis laboraret. *arg. l. i. ff. de Natalib. restituend. Rebuff. ir. act. de privilegiis scholarium ubi late de hoc privul. 91. & in praxi beneficiorum part. I. ut. differentia inter rescripa gratia & instituta num. 6. Felin. & DD. cap. I.*